

mavocentraal

**Verbeteren van
basisvaardigheden**

Inhoud

Inleiding.....	3
Hoofdstuk 1 Taal- en Rekenplan	4
1.1 Taalbeleid Mavo Centraal.....	4
Inleiding.....	4
Aanpak.....	4
School-breed taalgericht vakonderwijs.....	4
Volgen en ondersteunen	5
Diatekst en diawoord: streefscores en referentieniveaus	5
Begrijpend lezen	5
Woordenschat	6
Achterstand op begrijpend lezen (BLN)	7
Achterstand op woordenschat (WSN).....	7
Activiteitenplanning taalbeleid	8
1.2 Rekenbeleid Mavo Centraal	10
Inleiding.....	10
Aanpak.....	10
Vakoverstijgend rekenonderwijs.....	10
Volgen en ondersteunen	10
Diacijfer: streefscores en referentieniveaus	12
Activiteitenplanning rekenbeleid	13
Hoofdstuk 2 Burgerschap.....	14
Inleiding.....	14
Visie burgerschapsonderwijs Mavo Centraal	14
Aanpak.....	15
Het burgerschapsonderwijs op Mavo Centraal.....	15
Taken en verantwoordelijkheden	16
Volgen en ondersteunen	16
Activiteitenplanning burgerschapsonderwijs.....	17
Hoofdstuk 3 Digitale geletterdheid	18
Aanpak.....	18
Programma digitale geletterdheid	18
Activiteitenplanning digitale geletterdheid.....	19

Inleiding

Voor je ligt het Masterplan Basisvaardigheden Mavo Centraal. Dit plan beschrijft de schoolaanpak op het gebied de basisvaardigheden taal, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid. Een belangrijk onderdeel van de aanpak van Mavo Centraal is gericht op het professionaliseren van docenten met een aanpak die leergebied overstijgend is. Gedurende de scholingsactiviteiten van het team is steeds veel aandacht voor het vergroten van docentvaardigheden op het gebied van differentiëren, didactisch coachen en formatief evalueren.

Dit Masterplan is een dynamisch werkdocument en voorziet in een activiteitenplanning met de concrete activiteiten, resultaten en het tijdspad om de basisvaardigheden van de leerlingen op Mavo Centraal te verbeteren.

Hoofdstuk 1 Taal- en Rekenplan

Het taal- en rekenplan is gericht op de volgende doelstellingen:

- De school biedt school-breed taalgericht vakonderwijs en een uniforme vakoverstijgende rekenaankpak aan;
- De school heeft aan het begin van het eerste leerjaar een betrouwbaar inzicht in het niveau waarop elke leerling de basisvaardigheden taal en rekenen beheerst;
- De school volgt, analyseert en registreert systematisch de voortgang in de individuele ontwikkeling van de leerling op de domeinen van de basisvaardigheden taal en rekenen;
- Voor zwakkere leerlingen, die achterblijven bij het niveau dat van hen wordt verwacht, worden structureel ondersteuningsactiviteiten ingezet die gericht zijn op het bestrijden van de achterstanden in de betreffende basisvaardigheden taal en rekenen;
- De school heeft per opleiding en leerjaar inzichtelijk gemaakt welke specifieke basisvaardigheden taal en rekenen aan het eind van elk leerjaar moeten worden beheerst;
- De school stelt tenminste eenmaal per jaar van alle leerlingen het niveau vast waarop zij de basisvaardigheden voor taal en rekenen beheersen.

Daarnaast evalueert de school jaarlijks de resultaten die met de taal- en rekenaankpak worden bereikt. Op basis van deze evaluatie kan het Taal- en Rekenplan jaarlijks bijgesteld worden.

1.1 Taalbeleid Mavo Centraal

Inleiding

Leerlingen dienen een ononderbroken ontwikkeling door te maken op onze school. Achterstanden op het gebied van taal belemmeren leerlingen in hun ontwikkeling en hebben een grote weerslag op het schoolsucces en daarmee ook op het leerplezier. Mavo Centraal zet in op school-breed taalgericht vakonderwijs voor alle leerlingen en individuele ondersteuning van leerlingen met achterstanden in de ontwikkeling van de basisvaardigheden van taal. Van achterstanden wordt in dit verband gesproken als een leerling achterblijft bij het gemiddelde kennis- en vaardigheidsniveau dat geldt voor het leerjaar waarin de leerling zich bevindt op onze school.

Aanpak

De aanpak van Mavo Centraal bestaat uit:

- het aanbieden van school-breed taalgericht vakonderwijs voor alle leerlingen;
- het structureel volgen van de individuele ontwikkeling van alle leerlingen m.b.v. methode-onafhankelijke toetsen (diatoetsen), cijferresultaten en leerling-besprekingen;
- het inzetten van interventies indien de prestaties achterblijven.

School-breed taalgericht vakonderwijs

Alle leerlingen hebben baat bij contextrijk en interactief onderwijs waarbij taalsteun geboden wordt. De leskwaliteit op Mavo Centraal wordt gemonitord m.b.v. de DOT. Dit is een digitale kijkwijzer op basis van de inspectie-eisen en de schooleigen ambities. De begrijpelijkheid van de uitleg in de lessen en het aansluiten op het niveau van de leerlingen maakt integraal deel uit van de kwaliteitseisen die gesteld worden aan alle lessen op school en is daarmee onderwerp van gesprek na lesbezoeken (collegiaal en in het kader van de gesprekkencyclus).

In de activiteitenplanning van het taalplan zijn de concrete activiteiten opgenomen die ingezet worden om stappen te zetten op het gebied van school-breed taalgericht vakonderwijs.

Volgen en ondersteunen

Alle leerlingen worden in hun ontwikkeling op de domeinen van de basisvaardigheden van taal gevolgd met behulp van diatoetsen. In leerjaar 1 zijn er twee meetmomenten: een 0-meting bij aanvang van het schooljaar en een volgmeting richting het einde van het schooljaar. In leerjaar 2 en 3 worden vervolgens weer volgmetingen gedaan. De uitkomsten van de toetsen worden geanalyseerd door de taal-/rekencoördinator en geregistreerd in het klassenoverzicht. Bij achterblijvende resultaten wordt er op basis van een lezersprofiel een handelingsadvies opgenomen in het klassenoverzicht waarna er in samenspraak met de sectie Nederlands interventies ingezet worden voor individuele leerlingen uit leerjaar 1 t/m 4. Naast het taalgerichte vakonderwijs en de reguliere lessen Nederlands krijgen deze leerlingen extra ondersteuning tijdens de taalplus-uren op het gebied van begrijpend lezen en woordenschat.

Naast de monitoring met behulp van diatoetsen, wordt de voortgang van alle leerlingen gemonitord door middel van de periodieke klassenscan, het leerjaaroverleg, de rapportbesprekingen en het SOT-overleg (schoolondersteuningsteam). Ook op basis van het beeld dat daaruit naar voren komt, kunnen er extra interventies ingezet worden.

Tot slot, bij de start van leerlingen in de brugklas, kan op basis van het onderwijskundig rapport direct gestart worden met extra ondersteuning in de taalplus-uren nog voordat de eerste diatoetsen zijn afgenomen.

Diatekst en diawoord: streefscores en referentieniveaus

Begrijpend lezen

De BLN-score geeft het niveau van de leerling aan op een ontwikkelingsschaal die het algehele tekstniveau van de leerling uitdrukt. Deze score is gekoppeld aan de referentieniveaus taal volgens de kleurenbalk in onderstaande afbeelding.

In het model dat diatoetsen hanteert vallen de referentieniveaus in een bepaald kleurengedebied: 1F ligt tussen BLN 786 en 850, 2F tussen 982 en 1063.

Per leerjaar en niveau worden streefscores gegeven die het gebied aanduiden waarin de score van de leerling idealiter moet vallen. Onderstaande tabel geeft de streefscores voor begrijpend lezen weer.

Leerjaar	Toetsniveau	streefscore
1 nulmeting	vmbo-tl	880 - 940
1 volgmeting	vmbo-tl	890 - 950
1 nulmeting	havo	945 - 1005
1 volgmeting	havo	960 - 1020
2	vmbo-tl	905 - 965
2	havo	985 - 1045
3	vmbo-tl	950 - 1010

De letterscore drukt het niveau van een leerling uit in relatie tot leerlingen van hetzelfde schooltype. De letterscores zijn gebaseerd op percentielverdelingen zoals die per schooltype en leerjaar gevonden zijn bij een representatieve steekproef van Nederlandse leerlingen in het voorgaande schooljaar. Letterscore A geeft aan dat de leerling een goede woordenschat heeft ten opzichte van zijn medeleerlingen van hetzelfde schooltype, letterscore E geeft aan dat het een zwakke leerling betreft. De behaalde WSN-score van de leerling bepaalt welke letterscore de leerling krijgt.

Onderstaande tabel geeft de percentielverdeling per letterscore weer.

Letterscore	Percentiel
A	Percentiel 75 en hoger
B	Percentiel 50 en hoger
C	Percentiel 25 en hoger
D	Percentiel 10 en hoger
E	Lager dan percentiel 10.

Woordenschat

Onderstaande tabel geeft de streefscores voor woordenschat (WSN) weer. De woordenschatscores zijn niet gekoppeld aan de referentieniveaus omdat woordkennis niet als aparte categorie voorkomt in het Referentiekader Taal en Rekenen.

Leerjaar	Toetsniveau	streefscore
1 nulmeting	vmbo-tl	56-60
1 volgmeting	vmbo-tl	61-65
1 nulmeting	havo	61-65
1 volgmeting	havo	68-73
2	vmbo-tl	71-75
3	vmbo-tl	76-80

Onderstaande tabel geeft de percentielverdeling per letterscore weer.

Letterscore	Percentiel
A	Percentiel 75 en hoger
B	Percentiel 50 en hoger
C	Percentiel 25 en hoger
D	Percentiel 10 en hoger
E	Lager dan percentiel 10.

Achterstand op begrijpend lezen (BLN)

Een belangrijke interventie is het inzetten van extra ondersteuningslessen voor begrijpend lezen. Op basis van de diascores en lezerstypes worden de leerlingen ingedeeld voor de taalplus-uren waarin een remediërend programma aangeboden wordt op het gebied van lezen (BLN). Deze lessen zijn verplicht voor aangemerkte leerlingen. Aan het eind van iedere periode evalueert de taalplusdocent samen met de leerling de resultaten en wordt bekeken of de extra ondersteuningslessen gecontinueerd worden of dat het ondersteuningstraject kan worden afgesloten. Vanzelfsprekend worden deze leerlingen ook gevolgd middels de diatoetsen, de klassenscan, het leerjaaroverleg en de rapportbesprekingen.

Achterstand op woordenschat (WSN)

De resultaten van diawoord worden in samenhang met de resultaten van diatekst geanalyseerd. Leerlingen die laag scoren op woordenschat maar goed op begrijpend lezen, worden door middel van taalgericht vakonderwijs in de reguliere lessen voldoende ondersteund om de achterstanden op woordenschat in te lopen. De leerlingen die onvoldoende scoren op zowel woordenschat als begrijpend lezen, krijgen extra ondersteuning tijdens de taalplus-uren voor de compenserende of vermijdende lezer.

Activiteitenplanning taalbeleid

Onderwerp	Actie	Resultaat	Eigenaar	Tijdspad
School-breed				
Werkgroep TVO Professionalisering	<ul style="list-style-type: none"> • Installeren werkgroep • Organiseren periodieke bijeenkomsten werkgroep • Monitoren en evalueren van structurele activiteiten op het gebied van schoolbreed taalgericht vakonderwijs • Initiëren van nieuwe activiteiten taalgericht vakonderwijs • Beleggen van start- en vervolgbijeenkomst TVO voor docententeam • Organiseren van TVO-professionaliseringsactiviteiten voor docenten 	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt cyclisch gewerkt aan schoolbreed taalgericht vakonderwijs 	Taal/rekeno + werkgroep TVO	Gehele schooljaar conform jaarplanning
Uniforme formats Tekstopbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen/bijstellen en verspreiden van uniforme formats onder alle vakdocenten • Inzetten van formats bij alle relevante opdrachten bij alle vakken 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen leren op éénduidige wijze juiste tekstopbouw toepassen 	Taal-/rekeno + sectie Nederlands	Voor week 0
Leesplan	<ul style="list-style-type: none"> • Starten pilot verdiepend lezen leerjaar 1 en lesprogramma ontwikkelen • Periodiek evalueren pilot en lesprogramma bijstellen 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen vergroten woordenschat en kennis van de wereld 	Taal + rekeno + sectie Nederlands	Gehele schooljaar conform jaarplanning
Leerdoelgerichte en contextrijke lessen met interactieve werkvormen, formatieve evaluatie en taalsteun.	<ul style="list-style-type: none"> • Conform schoolafspraken t.a.v. leskwaliteit en afspraken werkwijze t.a.v. behalen leerdoelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen worden in de lessen en MC-uren op maat begeleid • Leerlingen krijgen op uniforme wijze tools aangereikt op het gebied van bln en wsn • extra ondersteuningsbehoefte wordt in kaart gebracht door vakdocent en leerling wordt zo nodig via de coach ingebracht in het leerjaaroverleg • interventies worden ingezet 	MT + taal-/rekeno	Periodieke lesbezoeken door schoolleiding conform planning
Kwaliteitscyclus Taalbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijkse evaluatie met sectie Ne, taal-/rekeno en MT 	<ul style="list-style-type: none"> • Resultaten en aanpak worden geëvalueerd en aanpak wordt zo nodig bijgesteld 	MT/Taal-/rekeno	Conform jaarplanning

Onderwerp	Actie	Resultaat	Eigenaar	Tijdspad
Individueel volgen en ondersteunen				
OKR 0 ^e jaars leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> Taalachterstanden nw brugklassers in kaart brengen bij aanmelding op basis van OKR Leerlingen indelen bij clustergroepen taal- en rekenplus-uren 	Leerlingen die met achterstanden vanuit po komen worden vanaf start schooljaar op maat ondersteund	Intakeco + Taal-/rekenco/coach	Voor week 0
Diatoetsen	<ul style="list-style-type: none"> Afname nul-/volgmetingen diatoetsen 	Achterstanden in kaart op bln en wsn leerjaar 1, 2, 3	Taal-/rekenco	Conform jaarplanning
Scores bln / wsn	<ul style="list-style-type: none"> Aanleveren resultaten en handelingsadviezen door taal-/rekenco Handelingsadviezen opnemen in klassenoverzicht door coach Groepen samenstellen voor extra ondersteuning 	Clustergroepen op basis van lezersprofielen voor taalplus-uren zijn bekend	Taal-/rekenco/coach	Conform jaarplanning
Taalplus-uren	<ul style="list-style-type: none"> Inroosteren taalplus-uren o.b.v. scores Evalueren resultaten einde periode Bijstellen interventies voor nieuwe periode 	Leerlingen worden extra ondersteund in taalplus-uren Ondersteuningsproces is geborgd	Taal-/rekenco en roostermaker Taalplusdocent	Conform jaarplanning

1.2 Rekenbeleid Mavo Centraal

Inleiding

Leerlingen kunnen naast taal- ook rekenachterstanden hebben. Het beheersen van de basisvaardigheden van rekenen is bij veel vakken een voorwaarde om succesvol te kunnen zijn. Niet bij alle vakken wordt dit geëxpliciteerd; het rekenen is vaak verweven in de opdrachten bij de verschillende vakken. Het is de taak van de school om er zorg voor te dragen dat leerlingen niet gehinderd worden door rekenachterstanden zodat zij op Mavo Centraal een ononderbroken ontwikkeling kunnen doormaken. Daarnaast is het de opdracht van het voortgezet onderwijs om leerlingen uit te laten stromen op het gewenste referentieniveau van rekenen (2F).

Als we spreken over achterblijvende resultaten van rekenen, is het belangrijk om ons te realiseren dat voor rekenvaardigheid ook veelal een goed taalbegrip nodig is. Instructies en opdrachten hebben immers talige elementen. Het analyseren van de uitkomsten van de diatoetsen geeft de school informatie op welke taal- en rekenvaardigheden een leerling extra ondersteuning nodig heeft.

Aanpak

De aanpak op het gebied van rekenen van Mavo Centraal bestaat uit:

- een mc-uur rekenen voor alle leerlingen in leerjaar 1 (*);
- het aanbieden van een vakoverstijgende rekeraanpak;
- het structureel volgen van de individuele ontwikkeling van alle leerlingen m.b.v. methode-onafhankelijke toetsen (diatoetsen), cijferresultaten en leerling-besprekingen;
- het inzetten van interventies indien de prestaties achterblijven.

(*) Sinds schooljaar 2023-2024 is een mc-uur rekenen voor alle leerlingen in leerjaar 1 aan de lessentabel toegevoegd. Deze interventie is doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie van het rekenbeleid het schooljaar daarvoor. Bij leerlingen in leerjaar 1 zagen we een stagnatie of achteruitgang in de ontwikkelingslijn die in leerjaar 2 vervolgens weer ingelopen werd. De verklaring hiervoor was dat er in leerjaar 2 weer veel meer aandacht is voor rekenvaardigheden bij de vakken economie en nask, die dan onderdeel zijn van het lesprogramma. In de jaarlijkse evaluaties worden de effecten van dit extra reken-uur gemonitord.

Vakoverstijgend rekenonderwijs

Het rekenonderwijs in de onderbouw van Mavo Centraal dient versterkt te worden door een uniforme vakoverstijgende aanpak bij het aanleren van de basisvaardigheden rekenen. De vaksecties waarbij de basisvaardigheden van rekenen aan bod komen, trekken hierin samen op. In schooljaar 2024-2025 werkt de school onder leiding van de taal- en rekencoördinator een school-brede aanpak verder uit.

Volgen en ondersteunen

Alle leerlingen worden in hun ontwikkeling op de domeinen van de basisvaardigheden van rekenen gevolgd met behulp van diatoetsen. In leerjaar 1 zijn er twee meetmomenten: een 0-meting bij aanvang van het schooljaar en een volgmeting richting het einde van het schooljaar. In leerjaar 2 en 3 worden opnieuw volgmetingen gedaan. De uitkomsten van de toetsen worden geanalyseerd door de taal-/rekencoördinator en geregistreerd in het klassenoverzicht. In het klassenoverzicht wordt vervolgens een handelingsadvies opgenomen. Bij achterblijvende prestaties worden er in samenspraak met de sectie wiskunde/rekenen en de coach interventies ingezet voor individuele leerlingen.

Naast de monitoring met behulp van diatoetsen, wordt de voortgang van alle leerlingen gemonitord door middel van de periodieke klassenscan, het leerjaaroverleg, de rapportbesprekingen en het SOT-overleg.

Ook op basis van het beeld dat daaruit naar voren komt, kunnen er extra interventies ingezet worden.

In de rekenlessen voor leerjaar 1 en de wiskundelessen wordt toegewerkt naar de gewenste referentieniveaus van rekenen. In de onderbouw volgen alle leerlingen het vak wiskunde. De methode wiskunde voorziet in rekenopgaven per relevant thema.

Voor leerlingen bij wie op basis van de diascores of in de lessen een achterstand op het gebied van rekenen wordt vastgesteld, is er extra maatwerkondersteuning in de rekenplus-uren. Leerlingen worden in deze lessen extra ondersteund op de domeinen waar zij op uitvallen. Er wordt gebruik gemaakt van een adaptief programma (Studyflow). De voortgang wordt gevolgd op de hierboven beschreven wijze.

Voor leerlingen in de bovenbouw, die geen wiskunde in hun pakket hebben, is rekenen een verplicht vak. Leerlingen worden in deze lessen voorbereid op het schoolexamen rekenen op basis van een tweejarig PTA. Deze leerlingen werken in de rekenlessen eveneens met Studyflow op maat richting het gewenste niveau.

Diacijfer: streefscores en referentieniveaus

De RN-score geeft het niveau van de leerling aan op een ontwikkelingsschaal die het algehele rekenniveau van de leerling uitdrukt. Deze score is gekoppeld aan de referentieniveaus rekenen volgens de kleurenbalk in onderstaande afbeelding.

Leerjaar	Toetsniveau	streefscore
1 nulmeting	vmbo-tl	975 – 1035
1 nulmeting	havo	995 – 1055
1 volgmeting*	vmbo-tl	955 – 1015
1 volgmeting*	havo	980 – 1040
2*	vmbo-tl	965 – 1025
3*	vmbo-tl	990 - 1050

* De streefscores van leerjaar de volgmeting in leerjaar 1, leerjaar 2 en leerjaar 3 zijn onder voorbehoud van nanormering. De nanormering van deze toetsen zal mei 2021 plaats vinden.

Onderstaande tabel geeft de percentielverdeling per letterscore weer.

Letterscore	Percentiel
A	Percentiel 75 en hoger
B	Percentiel 50 en hoger
C	Percentiel 25 en hoger
D	Percentiel 10 en hoger
E	Lager dan percentiel 10.

Activiteitenplanning rekenbeleid

Het rekenonderwijs in de onderbouw van Mavo Centraal dient versterkt te worden door een uniforme vakoverstijgende aanpak bij het aanleren van de basisvaardigheden rekenen. De vaksecties waarbij de basisvaardigheden van rekenen aan bod komen, trekken hierin samen op. In schooljaar 2024-2025 werkt de school onder leiding van de taal- en rekencoördinator een school-brede aanpak verder uit.

Onderwerp	Actie	Resultaat	Eigenaar	Tijdspad
School-breed				
MC-uur rekenen lj. 1	<ul style="list-style-type: none"> Inroosteren rekenlessen lj. 1 	Onderhouden van rekenvaardigheden v.a. po	Sectie wi/re	Week 0
Uniforme vakoverstijgende aanpak	<ul style="list-style-type: none"> Uitwerken van school-brede aanpak aanleren basisvaardigheden rekenen 	Uniforme vakoverstijgende aanpak bij het aanleren van basisvaardigheden rekenen	Taal-/rekeno met secties	Conform jaarplanning
Volgen en individuele ondersteuning				
Diatoetsen	<ul style="list-style-type: none"> Afname nul-/volgmetingen diatoetsen 	Achterstanden in kaart op rekendomeinen leerjaar 1, 2, 3	Taal-/rekeno	Conform jaarplanning
Scores op rekendomeinen	<ul style="list-style-type: none"> Analyseren uitkomsten Aanleveren resultaten en handelingsadviezen door taal-/rekeno Handelingsadviezen opnemen in klassenoverzicht door coach Overzicht met clusters leerlingen per domein samenstellen door sectie wi 	Clustergroepen per klas per domein beschikbaar voor docent wiskunde. Idem voor rekendocent leerjaar 3 (leerlingen zonder wi)	Taal-/rekeno en coach	Conform jaarplanning
Rekenplusuren	<ul style="list-style-type: none"> Inroosteren Rekenplus-uren o.b.v. scores Evalueren resultaten einde periode Bijstellen interventies voor nieuwe periode 	Leerlingen worden extra ondersteund in rekenplus-uren Ondersteuningsproces is geborgd	Taal-/rekeno en roostermaker Rekenplusdocent	Conform jaarplanning

Hoofdstuk 2 Burgerschap

Inleiding

Op 1 augustus 2021 is de nieuwe wet ‘verduidelijking burgerschap’ artikel 17 *Actief burgerschap en cohesie* ingevoerd. In deze wet is beschreven dat het onderwijs op samenhangende wijze het actieve burgerschap en de sociale cohesie doelgericht moet bevorderen. Daarnaast moet het bevoegd gezag er zorg voor dragen dat de schoolcultuur in overeenstemming is met de waarden die in de wet zijn vastgelegd (<https://www.slo.nl>, www.vo-raad.nl).

De school is in het kader van het burgerschapsonderwijs verplicht om:

- een visie te ontwikkelen en uit te werken rond burgerschapsonderwijs;
- de opbrengsten te evalueren;
- verantwoording daarover af te leggen in schoolplan en schoolgids.

Al sinds 2006 hebben scholen de wettelijke opdracht om aandacht te besteden aan het thema burgerschap. De school besteedt mede op basis van de schooleigen visie, vanzelfsprekend veel aandacht aan burgerschapsonderwijs. Echter, met de invoering van deze nieuwe wet is er ook een concreter wettelijk kader voor de vormgeving van het burgerschapsonderwijs. De conceptkerndoelen voor burgerschap zijn in maart 2024 gepubliceerd en geven handvatten voor de uitwerking van de wettelijke opdracht.

In de wettelijke opdracht staat beschreven dat de school, met de invoering van het burgerschapsonderwijs, dient als oefenplaats waar leerlingen zich de benodigde kennis en vaardigheden eigen maken om uiteindelijk een actieve rol in de samenleving in te nemen op basis van respect voor elkaar, voor de rechtstaat, de democratie en vrijheid.

De school heeft in oktober 2021 een plan van aanpak opgesteld waarin beschreven staat hoe het burgerschapsonderwijs op Mavo Centraal wordt vormgegeven. Als uitgangspunt hiervoor heeft de school een visie op burgerschapsonderwijs geformuleerd. Deze staat hieronder beschreven en is gebaseerd op de in de wet vastgestelde inhoud voor het burgerschapsonderwijs en sluit aan op de visie van onze school.

Visie burgerschapsonderwijs Mavo Centraal

Bij ons op school vinden we het belangrijk dat we op basis van gelijkwaardigheid met elkaar omgaan, geïnteresseerd zijn in elkaars mening en elkaar helpen. Het schoolklimaat maken we samen. We willen dat onze school een plek is waar leerlingen, medewerkers, ouders en andere betrokkenen bij het onderwijs graag komen. In onze schoolcultuur vinden we het belangrijk dat leerlingen meepraten en invloed uitoefenen. Daartoe nodigen we leerlingen steeds uit. We willen dat *de betrokkenheid, gelijkwaardigheid, saamhorigheid en open houding* die leerlingen op school ervaren, door hen ook ervaren wordt in de maatschappij. Naast dat zij een leerling op Mavo Centraal zijn, zijn zij ook burger en daarmee onderdeel van een samenleving die we gezamenlijk bouwen. Op school krijgen leerlingen de kennis en vaardigheden aangereikt die hen helpen om op actieve en positieve wijze hun plek in de samenleving in te nemen en bij te dragen aan een samenleving waarin we graag leven. Wij willen de leerlingen opleiden tot betrokken, empathische, verdraagzame en optimistische burgers, die in verbinding met elkaar leven, die kritisch en vrij denken, rechtvaardig zijn, regie kunnen voeren over hun eigen leven en zorgdragen voor een duurzame samenleving waarin we in vrijheid met elkaar kunnen leven. Dat zijn de kernwaarden die leidend zijn bij de vormgeving van ons burgerschapsonderwijs.

De kernwaarden zijn geconcretiseerd in uitgangspunten voor ons onderwijs. Deze staan hieronder beschreven. We vinden het belangrijk om leerlingen voor te bereiden op hun rol in de maatschappij waarbij zij:

- zich verantwoordelijk voelen voor het voortbestaan van onze democratie en rechtstaat en de democratische waarde vrijheid en weten op welke manier zij een constructieve bijdrage kunnen leveren aan onze democratie;
- zich betrokken tonen bij de samenleving door actief mee te doen;
- solidair zijn met anderen, samenwerken met anderen en handelen op basis van de wetenschap dat we gelijkwaardig zijn;
- accepteren dat niet iedereen hetzelfde is en dezelfde mening deelt en dat zij rekening houden met de belangen en perspectieven van andere mensen en respectvol met elkaar omgaan;
- vaardig zijn in het leven in een digitale samenleving en dat zij kunnen duiden welke rol media spelen in zowel hun sociale leven alsook in de maatschappij;
- kunnen bijdragen aan de verduurzaming van de samenleving en zorg dragen voor een gezonde aarde;
- zich ontwikkelen tot kritische, onderzoekende burgers;
- over vaardigheden beschikken om een betekenisvol en gelukkig leven op te bouwen met respect voor anderen en de wereld om hen heen.

Aanpak

De aanpak van burgerschap op Mavo Centraal is gebaseerd op de uitwerking van de uitgangspunten en bestaat uit:

- het aanbieden van burgerschapslessen conform het leerplanschema burgerschap in leerjaar 1 t/m 4;
- het structureel monitoren van de leeropbrengsten middels het burgerschapsportfolio;
- het periodiek evalueren van het burgerschapsprogramma.

Het burgerschapsonderwijs op Mavo Centraal

Het burgerschapsonderwijs is door het ontwikkelteam van curriculum.nu uitgewerkt in 11 bouwstenen (www.curriculum.nu). Deze bouwstenen waren de leidraad in ons burgerschapsonderwijs. Op basis daarvan zijn onze kernwaarden en uitgangspunten vertaald naar een lesprogramma. Er is voor de uitwerking van curriculum.nu gekozen omdat de bouwstenen inhoudelijk volledig zijn en de uitwerking goed gestructureerd is. Daarnaast sluit het goed aan op wat de school voor het burgerschapsonderwijs belangrijk vindt. Op basis van de conceptkerndoelen voor burgerschap wordt het burgerschapsprogramma aangepast.

Het burgerschapsonderwijs wordt aangeboden bij meerdere vakken en start in leerjaar 1 en loopt door tot en met leerjaar 4. Per vak krijgen leerlingen opdrachten waardoor zij zich de benodigde kennis, vaardigheden en houdingsaspecten eigen maken en waarin de buitenwereld een belangrijke rol is toebedeeld. Immers, burgerschapsvaardigheden worden niet alleen op school geleerd maar juist ook daarbuiten. De opdrachten worden gegeven binnen een context waarin actuele maatschappelijke onderwerpen leidend zijn. Het programma sluit steeds aan op de ontwikkelingen in de maatschappij en heeft daardoor een dynamisch karakter. De leerlingen worden met behulp van het programma uitgenodigd om maatschappelijke kwesties vanuit meerdere perspectieven te bekijken en op basis daarvan hun eigen standpunt te bepalen. In het programma worden de leerlingen voorbereid om op een actieve en verdraagbare manier hun plek in de maatschappij in te nemen.

Elke periode staan er per vak een aantal leerdoelen centraal, deze doelen zijn ontleend aan de bouwstenen en conceptkerndoelen burgerschap. De leerdoelen voor het burgerschapsprogramma zijn gericht op het verwerven van kennis, houdingsaspecten en vaardigheidsdoelen. Omdat deze doelen op verschillende manieren gemeten dienen te worden is er gekozen voor het vastleggen van de leerresultaten in een portfolio. In dat portfolio reflecteert de leerling op de leerdoelen die gedurende die periode aan bod zijn gekomen. Dit gebeurt in de laatste twee weken van elke periode.

Het burgerschapsonderwijs is concreet uitgewerkt in:

1. Een 'burgerschapsprogramma'

In het burgerschapsprogramma is inzichtelijk:

- hoe de leerlijn van het burgerschapsonderwijs eruit ziet;
- bij welke vakken welke bouwstenen zijn uitgewerkt;
- hoe de inhoud samenvalt met de conceptkerndoelen;
- welke leeractiviteiten en leerinhouden worden aangeboden;
- op welke manier de voortgang wordt vastgelegd.

2. Het portfolio

In het portfolio:

- zijn vragen opgenomen om de kennis te toetsen;
- zijn opdrachten geformuleerd waarmee leerlingen kunnen aantonen dat zij hun leerdoelen hebben behaald;
- is ruimte om uitwerkingen van vaardigheidsoopdrachten als 'bewijsstukken' in te voegen;
- zijn rubrics opgenomen die helpen bij de reflectie op de kennis, vaardigheids- en houdingsdoelen.

Op Mavo Centraal wordt per vak gewerkt met studiewijzers voor leerlingen. De studiewijzers staan in Magister; hierin staan de leerdoelen voor de leerlingen per vak en per niveau beschreven. De leerdoelen die zijn beschreven voor het burgerschapsprogramma zijn per vak opgenomen in de studiewijzers.

Taken en verantwoordelijkheden

De vakdocenten van de sv-lessen (sociale vaardigheden, studievaardigheden en LOB), mens en maatschappijleer en DTI verzorgen het burgerschapsprogramma voor de onderbouw. In de bovenbouw krijgt het burgerschapsprogramma vorm binnen de leerlijn van maatschappijleer, Nederlands en de sv-lessen. De docenten van deze vakken ontwerpen en geven de lessen, begeleiden de leerlingen, benaderen en betrekken de buitenwereld bij de vormgeving van hun programma en evalueren samen met de leerlingen de voortgang. Om samenhang in het burgerschapsonderwijs te bevorderen en inzichtelijk te maken is er een coördinator aangesteld die het programma monitort en zorgt voor afstemming tussen de vakken met betrekking tot de inhoud en de uitwerking van het programma.

Volgen en ondersteunen

De voortgang van de leerling wordt periodiek gevolgd middels het (digitale) portfolio. Hierin is inzichtelijk welke leerdoelen de leerling heeft behaald en welke niet zodat begeleiding op maat kan worden ingezet.

Activiteitenplanning burgerschapsonderwijs

Onderwerp	Actie	Resultaat	Eigenaar	Tijdspad
School-breed				
Burgerschapslessen leerjaar 1-4	<ul style="list-style-type: none"> Verzorgen van burgerschapslessen bij de verschillende vakken conform het leerplan burgerschap op basis van geformuleerde burgerschapsdoelen. 	Er wordt cyclisch gewerkt aan burgerschapsvaardigheden.	Vakdocenten die het burgerschapsonderwijs verzorgen	Start in week 0
Volgen en individuele ondersteuning				
Leeropbrengsten monitoren	<ul style="list-style-type: none"> Begeleide reflectie op de leerdoelen middels het portfolio. 	Inzicht in opbrengsten burgerschapsonderwijs en begeleiding op maat	Werkgroep burgerschap	Invullen in de laatste twee weken van een periode. (conform jaarplanning)
Evaluatie burgerschapsonderwijs	<ul style="list-style-type: none"> Afnemen vragenlijst burgerschapsvaardigheden. 	Inzicht in opbrengsten, kwaliteit en voortgang burgerschapsonderwijs	Werkgroep burgerschap	Evalueren in de eerste twee weken van de nieuwe periode. (conform jaarplanning)

Hoofdstuk 3 Digitale geletterdheid

Digitale technologie en media zijn overal in de samenleving aanwezig. Om zelfredzaam te functioneren, nu en in de toekomst, moeten leerlingen digitaal geletterd zijn. Digitale geletterdheid betekent kennis hebben van digitale technologie en digitale media en beschikken over vaardigheden om deze te gebruiken. Het heeft ook betrekking op de wisselwerking tussen digitale technologie, digitale media, de mens en de samenleving. Het gaat ook over het vermogen om je als individu aan te passen aan de digitale wereld en controle hierover te hebben. Binnen het leergebied verwerven leerlingen kennis van digitale technologie, digitale media en artificiële intelligentie. Zij ontwikkelen praktische ICT-vaardigheden, digitale informatievaardigheden en vaardigheden die hen mediawijs maken. Leerlingen leren bewuste keuzes te maken in het gebruik van digitale technologie en digitale media. Ze leren hoe ze digitale technologie en digitale media kunnen benutten om producten te maken, te programmeren en problemen of taken aan te pakken, waarbij ze ook computationele denkstrategieën ontwikkelen. Leerlingen leren digitale technologie en digitale media te doorgronden en op basis daarvan hun handelen aan te passen, en leren dat het mogelijk is om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van digitale technologie en digitale media.

Op basis van de conceptkerndoelen die in opdracht van het Ministerie van OCW in maart 2024 zijn opgesteld, werkt de school het leerplan verder uit. Binnen het onderbouwprogramma DTI maar ook bij veel andere vakken, werken leerlingen aan de ontwikkeling hun digitale geletterdheid.

Aanpak

De aanpak van digitale geletterdheid op Mavo Centraal is gebaseerd op de uitwerking van de conceptkerndoelen digitale geletterdheid en bestaat uit:

- het ontwikkelen van een leerplanschema voor digitale geletterdheid voor leerjaar 1 t/m leerjaar 4;
- het aanbieden van lessen op basis van het leerplanschema digitale geletterdheid;
- het formuleren van een aanpak om de leeropbrengsten structureel te monitoren;
- het periodiek evalueren van het programma digitale geletterdheid.

Programma digitale geletterdheid

Het programma voor digitale geletterdheid wordt ontwikkeld voor leerjaar 1 t/m leerjaar 4. In de onderbouw zal het programma gebaseerd zijn op de conceptkerndoelen digitale geletterdheid. In de bovenbouw wordt voortgeborduurd op de kerndoelen door een verdieping en verbreding aan te bieden bij het vak Technologie & Toepassing.

De conceptkerndoelen worden uitgewerkt in concreet meetbare leerdoelen die in het leerplanschema voor digitale geletterdheid worden opgenomen en geïntegreerd worden in de leerplanschema's per vak.

Activiteitenplanning digitale geletterdheid

Onderwerp	Actie	Resultaat	Eigenaar	Tijdspad
School-breed				
Leerplan DG leerjaar 1-4	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen leerplan op basis van de conceptkerndoelen DG 	Een leerplanschema voor DG op basis van de kerndoelen	Werkgroep DG	Start maart 2024
Monitoren voortgang leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen instrument om voortgang m.b.t. de leerdoelen inzichtelijk te maken. 	Evaluatie-instrument voor DG	Werkgroep DG	Start september 2024
Evaluatie DG	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen vragenlijst om periodiek het programma DG te evalueren. • Periodiek evalueren met docenten 	Vragenlijst voor de evaluatie van het programma DG Er wordt cyclisch gereflecteerd en op basis daarvan wordt het programma aangepast.	Werkgroep DG	Start januari 2025
Lessen DG leerjaar 1-4	<ul style="list-style-type: none"> • Verzorgen van lessen DG conform het leerplanschema DG. 	Er wordt cyclisch gewerkt aan digitale geletterdheid.	Werkgroep DG	Start schooljaar 2025/2026
Volgen en individuele ondersteuning				
MC-uren	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning voor leerlingen voor het vak DTI 	Er wordt voorzien in de ondersteuningsbehoefte.	Docenten DTI	